مدیر ، محمد قدیر تره کی
اداره : عمومی مطبعی له خنګه ـ کابل
بی امضاء مقالی د مدیر له خوالیکلی کیږی
بی د تعدیل له ورکړو هره ورځ خپرېږی

اصلاح

PROPERTY OF ACKU

ګڼه (۱۳۵) کال (۱۵) چهارشنبه (٦) ددلو ۱۳۲۲ش (۲۹) دمحرم ۱۳٦۳ ق (۲٦) دجنوری ۱۹٤٤ ع پر اوپسی لمبر (۳۷٤۲)

ګډاپونه کالنی شپږ میاشتنی
د کابل په ښار کښي ۲۵ ـ افغانی ۱٤ ـ افغانی
په افغانستان کښي ۳۰ ـ افغانی ۱۸ ـ افغانی
په دباندنیو هوادو کښي یو نیم پونډ ۱۸ شلنګ

ښاغلی قانع :

۲ زمنی اقتصادی وضعیت او اولوسی دودونه

(۳)

اولوسی ورځ :

آیا اولوسی نومیالی ذوات به له کومی لاری په هغو دودونو کښي معقول اصلاحات او موزون تخفیفات په عمل راوستای وشی ؟ زما په خیال ددې مقصد لاس ته راوستلو دپاره یو خورا ساده او آسانه او په عین زمان کښي اساسی لاره وجود لری چه هغه عبارت ده د لویو او اولوسونو کوچنیو بندیوته وېشلو څخه .

یعنی لکه چه ښکاره ده د مو نږ دعزیز مملکت په هر ځای او هره منطقه کښي غالباً ترسل ، دووسوو کورونو او حتی څینی ځایونو او قومونو کښي له دی نه په شمېر زیات کورونه هم یو اولوس ګڼل کېږی او په داسی ډول د ودونو او سیالداریو کښي شریک لیدل کېږی چه ښکاره په اولوسی سیالداریو کښي فوق الطاقت مصارف لارموی .

نو که هغه ډول لوی اولوسونه دهغوی دښاغلو مشرانو او یوه ذواتو په توجه او دافرادو په خوښه او اتفاق سره نسبتاً کوچنیو بندیوته وو یشل شی او هغه ډول خرڅ او ښندنی لاز موونکی دودونه یوازی دهر بندی دافرادو په خپلو منځو کښي جائز الاجرا وګڼل شی په دی کښي هیڅ شك نشته دی چه هغوی ته به دهغو سیالداریو ښندنو له خصوصه ډېره آسانتیا پیښه شی او تر هری اندازی چه داولوس ویش بندیوته دانږ شمېر درویه تشکیل ورکړشی په هغی اندازی سره دهغوی د اولسی دودونو او سیالداریو تاوان لږېږی . په دی ډول ترتیب سره د اولوس له وېشلو څخه دامطلب نه دی چه هغوی به تول اولوسی او قومی مناسبات سره شلوی بلکه یوازی په هغه ډول دودونو کښي به دهغه اولوس هر بندی ځانته او یوازی وی چه په خرڅ او ښندنی سره اجرا کېږی :

د مړی داولی ورځی خیرات :

د مړی په اوله ورځ خیرات چه بدرګه ئی بولی او دډوداوسیالداری په ډول اجرا کېږی تول پوهېږو چه دمړی دخاوند د زیاتی پرېشانی او دډېری سرګردانی موجب دی ترډی چه دمړی د خاوند په باره کښي دهغه دقریب دمرګ د مصیبت دپاسه دایوبل غم او مصیبت ګڼل کېږی اوپه حقیقت سره چه د خپل د قریب د مرګ د مصیبت غم ګالللو ته نه وزګارېږی . نو که د او اوس دوېشلو د پاسه په قومی اتفاق سره تردی ورځو پوری هغه دودته مطلقاً په تعطیل سره قرار ورکړ شی دا به یوه بله مرسته او آسانتیاوی چه دمړی او دغم خاوند ته به رسېدلی وی .

او که د دی دپاسه فکور او مصلح ذوات دخیراتونو او نذرونو او د نورو صدقاتو خاوندانو ته په دی سره تشویق اوترغیب ورکړی چه خپل هر ډول خیراتونه باید پربی و زلو او حقیقی مستحقینو وښندی نو په دی صورت کښي به خیرات ورکوونکو او خیرات خوړونکو د واړو خواؤ ته فایده وی . خیرات ورکوونکو ته به څکه فایده وی چه خیرات به ئی پر ځای اوله ریا څخه لری او قبول ته نژدی وی او خیرات خوړونکو او خیرات آخستونکو ته څکه فایده ده چه ددوی په جایزی حق کښي به غیر مستحقین نه وی شریك شوی .

لکه چه په همدی وینا کښي لدی ترمخه هم دی لاندی مطلب ته اشاره شوي مګر بیاهم تائیداً وایم : تول هغه دودونه چه د خیرات په نوم او په عین زمان کښي دسیالداری په ډول اجرا کېږی باید کوښښ وکړشی چه تردی ابسته هر ډول خیرات په خپلی حقیقی معنی سره ، د خیرات کوونکی دشته منی او مالی توان په اندازه او حتی الامکان له ریا څخه لری وی او زما په عقیده په هغه صورت سره له ریا څخه لری او محضاً لله بلل کېدی شی

(نوربیا)

دباندنی خبرونه

توکیو : (شیګی متسو) دجاپان خارجه وزیر پرون په توکیو کښي د جرمن اوی سفیر وخپل حضورته ومانه او له ده سره ئي د بین المللی وضعیت په خصوص کښي خبری اتری وکړی . (دومی)

توکیو : پرون د جاپان یو سیل الوتکو پر (اراو) او (کیپمار کوس) حمله وکړه او پخپلو نخښو کښي ئي ډېر اورو نه واګول . همدغه راز جاپانی الوتکو پر نیو بریتن حمله وکړه او خپلو نخښوته ئي ډېر تاوانونه واړول . (دومی)

الجزیره : د متحد ینو حربی اعلامیه وائی د متحد ینو عسکر و (نتونو) ونیوه دالمان تولی حملی چه د ٥ نمبرار دو داصلی محاذ په مختلفو ځایو کښي و شوي سره د تلفاتو وراړولو ردشوي امریکائی عسکر دراپیدو دسیند په منطقه کښي پرشا ولاړه او خپل پخوانی تینګ ځای ئي ونیو . ۸ د نمبرار دو په محاذ کښي د ګرمی فعالیت و شو او دمتحد ینو الوتکو د (ریتی) پر هوائی مرکز او داستسا نو او (پورتو چیو تیا نو) داوسپنی دمواصلاتو پر خطوطو بمباری وکړه په هوائی جګړه کښي د المان ۱۱ ـ الوتکی او دمتحد ینو ۳ ـ آلوتکی تلفي شوی دی . (ریوتر)

ملبورن : د متحد ینو حربی اعلامیه له استرلیانه : پرون دمتحدینو الوتکو په «نیو ګینی» کښي د «وی واك» پربندر حمله وکړه اضافه تر هغو بمباریو چه پر خپلو نخښو ئي وکړی ـ په هوائی جګړه کښي ئی د جاپان ۳۳ ـ الوتکی په یقینی ډول او ۲ ـ ۱ الوتکی ئي په غالب ګمان راغورځولی دی . پدغه عملیاتو کښي د متحد ینو هم ٥ ـ الوتکی کښته او کښېر شویدی . دمتحدینو یو ی بلی تولګی الوتکو په «نیو برتن» کښي پر را بال حمله وکړه او په هغه هوائی جګړه کښي دجاپان ۱۸ ـ اودمتحدینو ۸ ـ الوتکی محوه شویدی . داسترلیا عسکر و د «رامو» په ناوه کښي هغه غنډی چه د «بوګاجیم» دلاری په پای کښي پاته وه ونیوه چه وروسته تر دی به نو په آسانی سره پرپلن د ګر په «بوګاجیم» کښي وړاندی ولاړ شی .

داتازونی الوتکو دشنبی او یکشنبی په ورځ خوواره د «مارشال» په جزیره کښي پر خپلو نخښو بمونه وغورځول . (ریوتر)

نوی ډهلی : دمتحدینو دقوماندانی اعلامیه د آسیا دجنوب شرق نه وائی چه دچین یو تولګی عسکر چه دجنرال ستل ویل تر قوماندانی لاندی عملیات کوی دبرما په وادی هو کانګ کښي د منګلو کا ځای ونیو او دا راکان په محاذ کښي دجاپان دعسکرو حملي چه دبو تی دا نګ په منطقه کښي کېدلی ردشوی. امریکائی الوتکو په پر وم کښي دا و سپنی دخط پرتاسسیاتو بمباری وکړه. (ریوتر)

لندن : رسماً وویل شول چه د دوشنبی په ورځ دمتحدینو الوتکو د فرانسه په شمال کښي پر مهمو نخښو بمباری وکړه . (ریوتر)

نیویارك : دنیویارك تائمز روزنامه لیکی چه : د جاپان قوه د مواصلاتو او ارتباطی خطوطو دستاتلو له کبله ډېره ضعیفه شویده او که ئی مو اصلات ناکامه شی نو جاپان به په جګړه کښي مات شی ذکر شوی روزنامه علاوه کوی چه جاپان دخپلی فضائی قوی د ضعف په اثر دیوه کال نه ودی خواته پرشاځی او مجبوره شویدی چه یو په بل پسی د ګلبرت او سلیمان په جزیرو کښي خپل هوائی مرکزونه پرېږدی ځکه دجاپان پیاده عسکروته دالوتکو کومك حاصل نهؤ او سر بېره پر دغه دجاپان دیوزرنه ډېری الوتکی په بحرو کښي تلفي شویدی دجاپان دالوتکو تلفات لکه چه معلومه شویده ډېر ېږی دجاپان بحری قوه دبحر هند نه او دبحر الکاهل دشمال نه پرشا ولاړه او هغه منطقه چه د جاپان د تجارتی الوتکو ساتنه پکښي کېده پراله پسی تنګیږی . (ریوتر)

لندن : دریوتر د آژانس سیاسی نماینده دلندن څخه اطلاع خپره کړیده چه: « ارچیبالډ کلارك کار » په مسکو کښي د انګلستان اوی سفیر چه اوس په لندن کښي دی او په دې نژدی ورځو کښي به مسکوته و لاړشی دده دوي میاشتی کېږی چه د طهران د کنفرانس دشمولیت دپاره دمسکو څخه راغلی او دخپلو شخصی کار وله پاره اتازونی ته تللی ؤ پدی ورستیو ورځو کښي ولندن ته راغلی دی . (ریوتر)

ستکهوم : د دو شنبی په ورځ دسویدن دپوستي عمومی څانګی رسما د (افتن بلادت) روز نامی ته لیکلی دی چه: په دوورا تلونکو هفتو کښي به د سویدن او انګلستان تر مینځ هوائی ترافیك بیا جوړ شی . (ریوتر)

برلین : د کرچ په جبهه کښي درو ساتو حملی رد شوي او د دوی دا کوښښ چه پر ساحل باندی دخپلو قواؤ دپاره نوی ملاتړ پیاده کړی ناکامه شو او درانه تلفات ورواوښتل د (پری پت) او (بریسنیا) په ناحیه کښي در و ساتو حملی رد شوي او د نویل اودالمن په شمال اودلیننګراد په جنوب غرب کښي د روسانو کوښښونه چه د جرمن دخط دماتو لو دپاره ئي وکړه ناکامه شوه او درانه تلفات ورواړول شوه . دلیننګراد په جنوب شرق کښي جرمنی قواوی وترشا لوری ځایو ته شوي او د روسانو (٥۷) ټانکه ئي محوه کړی دی . دایطالیا په جنوبی جبهه کښي دمتحد ینو دحملو مخه بنده شوه او د (نتونو) په ناحیه کښي جګړه دونه توده نده . جرمنی الوتکو د متحدینو پر بېړیو پراله پسی حملي وکړی او یو مخرب ئي په یقینی صورت او یوه عسکر پیاده کوونکی بېړی ـ ئي په غالب ګمان ډوبه کړي ده او یوه کروزر او یوی بلی عسکر پیاده کوونکی بېړی ـ ته ئي زیان اړولی دی پر ایطالیا باندی د متحدینو (۸) الوتکی را واچولی شوي . تېره شپه دمتحدینو یو سیل الوتکو د جرمن پر غربی برخو حمله وکړه او (۳) الوتکی ئي پرنیول شوو علاقو را واچولی شوي. دجرمن یوه او بتل د کپطان (یولمن) تر قوماندانی لاندی په مدیترانه کښي دمتحدینو اسم او بتل ډوب کړ .

(ترانس اوشن)

برلین : هتلر (کو یسلینګ) دنار وی صد اعظم خپل حضورته ومانه او له ده سره ئي داروپادقاړي دمسائلو او د (ګرمان) دقومود آینده په خصوص کښي خبری اتری وکړي .

(ترانس اوشن)

کورنی خبرونه

تقرر قضاة

کابل: قراریکه ازوزارت عدلیه اطلاع بدست آورده ایم ف ، ملا لعل محمد خان بقضای محکمهٔ ارغنداب و ف ، ملا عبد المجید خان قاضی محکمهٔ ارغنداب به قضای محکمهٔ پنجوائی عوض همدیگر تبدیلا وهمچنین ف ، ملامحمد عظیم خان قاضی محکمهٔ (وازه خوا) بقضای محکمهٔ (حکومت میدان) و ف ، ملا عبد الحی خان مفتی محکمهٔ مرافعهٔ ولایت قطغن وبدخشان ترفیعاً عوض کمبود بقضای محکمهٔ (ینګی قلعه) مقرر شده اند .

تحصیل اجازه نامهٔ طبی

کابل: طوریکه ازریاست تعلیم و تربیهٔ وزارت معارف اطلاع گرفته ایم ښاغلی د وکتور محمد طاهر خان که دراین تازه گیها وارد وطن شده درجهٔ (بی ،اس) تحصیل اجازه نامهٔ طبی درجهٔ (ام ،دی) اخذ نموده و بعد از تکمیل دوسال ستاژ امتحان عمومی طبی مخصوص داده به گرفتن اجازه نامهٔ طبی موفق گردیده که مطابق آن حق پرکتس طب عمومی وجراحی و تداوی امراض نسائی را نیز حاصل نموده است . « باختر »

سال ۱۹٤٤

ترجمهٔ ښاغلی عبد الباقی خان لطیفی :

دو صدودوازده هفته ازجنگ میگذرد و اینک دنیا بسوی ملاحظهٔ انجام آن در آسیا و اروپا نزدیك شده میرود . سال ۱۹٤٤ آغاز شد ولی مطابق نظریات زعمای متحدین ومحور دراین سال واقعات بیشتر و قتل و خون ریزی های بی سابقه تر از هرد وطرف روخوا هد داد . دراثر مقایسه با جنگ بزرگ گذشته معلوم میشود که قربانیهای انسانی در میدانهای جنگ بعداز چهار سال محاربه درجانب برطانیه و امریکا نسبتاً خفیف تر گفته شده است گرچه نفوس وافرادملکی دراروپا وجزایر برطانیه ازنقطهٔ نظرجانی ومالی متحمل تلفات وخسارات معتنابهی شده اند اما درجنگ عمومی گذشته قضیه ازین قرار نبود .

عساکر موجوده در جبهه نسبت باشخاص مقیم الوطن وفامیلی های شان محفوظ تربوده جنگ اعصاب که بمباردمانهای حقیقی یا خوف و تصور تهدید مذکور باعث آن میشود تشکیلات ملیونها مردم را در اروپابرهم زده وبسیاری ازآنهارا برای مادام العمر شکسته و ویران ساخته است گرسنگی وفاقه کشی ،فقر غم و غصه واضطرابات وعقوبات جسمی وروحی ، امراض وبائی ، بی خانگی و آوارگی ، احتیاج و آیندهٔ سیاه برازمایوسیت اروپارا یك سرزمینی که تانسلها روحاً وجسماً شکسته و افسرده باشد خواهد گردانید . فامیلها وخانوادهامضمحل گردیده اخلاقیات راه انحطاط می پیماید . امراض مقاربتی روبتوسعه میگذارد و بسامردمان بجان خود گرفتار شده و جزفکر حفظ حیات چیزدیگری برای شان باقی نمانده است این جنگ میخواهد تهداب وشالودهٔ جامعهٔ بشری وجامعه رابکلی ویران ومنقلب بسازد. طوری که در بالا گفته شد اروپادرشرف وصول حوادث و واقعات بسیار خطرناك وبلاخیزی میباشد. سال ۱۹٤٤ آخرین حد طاقت وتحمل پیش برد این جنگ میباشد .بناهائی که دراثر و نتیجهٔ کار وزحمت کشی های شاقهٔ نسل های بشر بوجود آمده است از نقطهٔ نظرمالی نیز ویران ومنهدم خواهد شد یك خستگی وخمودروحی و یك احساس سردی و افسردگی فوق العاده دردلهای تمام جنس بشر محسوس گردیده است .چیزی راکه ۱۹٤٤ برای عساکر وسیاسیون درتمام کشور های متحارب عرضه وتقدیم نموده این است که باید جنگ را برای چیز هائی که به آن نظردارند ادامه بدهند . اگر ایشان ناکام شدند سال ۱۹٤٤ طوفان انقلابات اجتماعی وپولتیکی که تمام روی زمین را فرا بگیرد مشاهده خواهد کرد.

(بقیه در صفحهٔ دوم)

دشمنی وستری خبرونه

لندن: دمسکو داطلاع پهقرار په مسکو کښې دستارهٔ سرخ روز نامې ویلی دی چهاو س (لیننگراد) له ویری وتلی او گړی په گړی شوروی قواوی پرالمانیانو حمکه تنګو ی او دوی ئی دلیننگراد پهشاوخوا کښې وپرشا کیدوته اړ کړیدی .

الجزیره: اوس معلومه شوه چه (جنرال السکزاندر) نهیوا ز ی د هغو قواؤ سره چودروم پر جنو ب کښېته شویدی قیادت کړیدی بلکهپخپلهدی د(روم)پهجنوب کښې کښتهشوی او په عملیاتو بو خت دی .

لندن : (اتلی) دا نګلستا ن د صد ر اعظم نائب د هغه مملکت په دارالعوام کښې وویل :نژدی ده چه دانګلستان دقلمرؤ د صدر اعظما نو مجلس پهپهلندن کښې منعقد او په لازمه مسائلو کښې پهبحث و شی .

برلین : د(نتونو) په جبهه کښې د المانیانو دپیش قراولانواودمتحدینو دقوځونو په مینځ کښې یوځای وا لی حاصل شوی‌دی اودجرمنیانودقوځونو پهلاس څوتنه بندیان ورغلی دی .

لندن : « ایډن » دخپلی بیانیی د ضمن په هغه مو ضوع کښې چه د « بولوویا » حکومت پرسمیت نهپیژنو وویل چه : دانګلستان سفیر چه په « بولوویا » کښې دی ترهغو پوری به خپله عهده په لاس کښې نهنیسی ولی چهد« بولوویا » حکومت دمتحدینو دحکو متو پرضددجنګ وضعیت کوی ځکه چه دمتحدینو د دښمنانو سره د کومك په فکر کښې دی .

بر لین: دمادرید داطلاع په قرار دهسپانوی جرائد وشخه یوی‌جریدی دا لمان دالاستیکی پر سوق الجیشی تبصر ه کړی اوویلی ئی دی‌چه:المان په ۱۹۴۳ کال کښې دسوق الجیشی پر تطبیق داسی اجرا آت اوډ پری استفادی‌و کړی‌چه‌دګړی‌دپاره ئی‌خپل ځان د تخنیکی اوانسانی‌قوی‌پوره کړ.

بلګر اد : دانقلا بیونو و ضعیت په بـا لقا نـاتو کښې ډیر نـازك دی ځکه چهد (٦)هفتو په ضمن کښې ئی (۲۵) زره کسه تلفات‌ور کړیدی.

لند ن: (سرجیمز گریك)دانګلستان د حر ب و ز یر وو یل : که څه هم د (ابی‌دی‌لیك) مرض په (نایل) کښې یواز ی وملـکی خلقوته پیښ‌دی‌مګر مریضان ئی ورځ پهورځ ډیریږی .

بقیهٔ صفحهٔ اول

هرد وطرف باشمشیر های برهنه استاده وهریك شامپیون و قهر مان آ ید یهها ونظر یات خود و مدا فع و حامی خود وسا یر ملل خویش را می‌شمارند متحد ین در اثنای ۱۹۴۳ به موفقیت های مهمی نا یل شد ند . د سته‌جات فاتح‌ایشان‌ازالعلمین‌تاجنوب ا یطالیا آز یك فتح بد یگر فتح نایل آ مده وا ینك تمام قارهٔ مذ کور باتمام منا بع خود در تحت ادار هٔ آ نها در آمده است در حالیکه بر ا عظم مذ کور بر اعظمی‌است کهامیدا ستفاد ها ی اقتصا د ی ر ا در مستقبل و هکذاذخائر موادخام‌و کـار گرارزان ر ا ازان جا تهیه میدارندبا لاخره بر ا عظم مذ کور ر و یهمرفته‌بر ا ی ا ستفادهٔ اروپا ئیها دارای زمین‌های همـو ار و مر غوبی بوده یك دسته اروپا ئیها درجنوب آن معمور و آباد شد ه اند . (باقی‌دارد)

کـا ر او بدائی

دشاغلی «پرهش» ترجمه:

غر ض له بدائی څخه هغه کـا ر دی چه مو نږئی کوو .

« کـار لایل »

د بدائی ګـټل هغه پا نګه ده چه سړ ی شته من کوی ،... بدائی‌دیو مات دترقی، نهضت، ارتقا اوویښتوب او ...... راغونډونـکی دی .

لو ی خدای دنړ ی ټه شیـا ن د انسان داحتیاجاتوپوره کولو دپاره پیدا کړیدی .

بیکاره سړی دیوه‌بی ساه‌جسم‌په شان دی چه دټولی داوزی بـاروی خپل ا حتیا جات له نورو خلـکو څخه حاصلوی، خپل ګران عمر په‌بیکاری اولئی سره پای ته رسوی ـ دیـوه طفیلی چنجی اویامفت خوره ګیدړی شانته اپسی چه بی له زیاره دمځـکی حاصل خوری اواوسیږی : دهغی‌ونی په څیرده چه حاصل‌اومیوه نه لری.په پای کښې دفلا کت او بدبختی سره لاس په ګرېوان شی په فلا کت او خواری سره عمر تیروی. «تائیلور»

ا قتصـاد دتمدن سره یو ځـا ی شرو ع شو یعنی هغه وخت میانځ‌ته راغی چه‌انسانان دهغه‌په ګټه اومفاد و پوهیدل او دخپل سبا دپاره به ئی پا سره کوله.اقتصـاد دایکـی تـر پید ائښت دمخه‌دومره اهمیت‌نه‌درلود.

وټه دشخصی اقتصاد معنی لری، سر بیره‌پر دی د کورنی دترقی اوښکلی و الی، دسعادت اوخوښی راټولوونـکی د ی . هغه رنـګه چه اقتصاد ګټور او سړی سعادت من کوی په همدی ډول‌دسیاسی اقتصاد، دممالـکو،اقوامو اولوسو دبری اوسعادت عامل ګڼدی شي نوسیاسی اقتصاد بیله ملی اقتصاد څخه ترقی نشی کولای دواړه سره لازم اوملزوم بلل کیږی .

ا نفرا دی (یوازینی) اودټولنی بدائی سره یوشی دی ، دهغی و نی په څیردی چه په یوه مځکه کښې ئی و ده کړی اوله یوه لښتی څخه او به شوی وی ، بدائی د کـار او زحمت په سبوری کښې لاس ته راوستـل کیږی ، تمول دزیار نتیجه‌ده، بدائی او سعادت‌دزیار او کوښښ له لیاری څخه ګـټل کیږی .هو کی که زیـار نه وی ابکی د کومه لاس‌ته راځی ؟

کـاردسعی اوزیار مرهون دی ، که یوسړی کوښښ نه کوی‌اوتمامه‌ورځ لټ اوبیکاره وی پیسی اوبدائی کله حا صلولای شی . نو پیسی ، بدائی اوسعادت د کـارنتیجه اودزیار خوږه میو ه ده . پاسره دبدائی تینګه کلا او دتمدن ستهبلله کیږی پاسره‌داسی مهم عا مل اودژوندون سره ارتباط لری چه کورنی او کلی ورته محتاج دی . پاسره دیوه سلطان په څیر ده چه دشاهی پرتخت ناست اوپربدائی باندی حکم کوی .

بانکو نه، مغازی،بدائی،سعادت‌له‌همدی پاسری‌څخه زیږیدلی دی‌او که په بل عبارت سره ووایو همدغه بدا ئی ده چه‌ملتونه، تېرونه، کور نی له نیستی اوعدم څخه دموجودیت‌اوارتقاما نیوته خیږوی. دو ګړو لتی، تنبلی د ی چه ملتونه ئی په‌فلا کت ،بد بختی سر ه ککړ کړی اوهغوی‌ئی دبی و ز لی پر تغر کښېنولی‌دی‌اوملتونه‌په‌اقتصادی سیاسی اومالی بحرانو اوانقلابو اخته کوی.همدغه وز ګاروالی‌دی‌چه‌سړی بدو کاروته وادار‌ه کوی اوبالا خره همد غه مفلسی ، لتی د ه چه سړ ی در وغجن، خاین،غل ګرزوی‌اودنورو مفاسدو په‌خواتر‌غیب‌ور کوی.له دغی اندی مقدمی څخه دانتیجه و ځی چه پاسره، سیمااواقتصا د د کـا میابی اودسعاد ت ا ود خو ښی ا سبا ب راغونډوونکی دی اوبرعکس‌اسراف تنبلی د ملت اوجامعی دښمن دی .

وټه اوپاسره د‌پرمفیداوهرڅوك ئی‌خوښوی. دیوممملکت سیاسی‌اقتصاد داسی موضوع ده چه‌باید وڅیړله شی مثلا دپای تختونوانهدا م، د مما لکو انقراض اوبربادی ،دمالبی زیا توا لی د بی وزلی طبقی لاس نه‌نیول، زد ه سو ی نه کول.... داسی مسئلی‌دی‌چه دبدبختی اوافلاس میدان پر ا نیځی اونیستی ته‌ئی را کاږی .

نوباید‌چه کورنی‌اقتصاد اوانحصار مدنظر ولرو اوپه‌دی خصوص کښې مطالب څرګند کړو .

هغه‌رنګه چه‌ترحم اوورور ګلوی دمحبت مرادف‌دی‌پا سره ا و سیما دا قتصاد مراد ف نشو بللی ځکه چه د الوړ اوعالی خصلت دا‌ډتیا لر ی کو لو ،دبی‌وزلو لاس‌نیولو اوپرهغو کسا نوچه د بدبختی په‌اورسوی و ی دلاس راښکوداومعنی‌ور کوی اوبس. اقتصاد یعنی څه ؟ ا قتصاد یو طبیعی عنصر اوموجود نه دی اقتصا خو د بخوده میانځ‌ته نه‌دی را وتلی ،اقتصاد یوه بسیط اوساده کلمه نه ده‌بلکه د آقتصاد اصلی معنی د تجربی ډېروالی پوهنه، پا مار نه ، تفـکر .... د ی .

هو کی‌تفـکر! دزده کړ ی مهم عامل فـکردی دهمدی فـکر په وسیله و ګړی عاقبت اند یښه ګر زوی او فـکردی چه‌لوی اوی استادان اوپوه و ګړی ئی دبشریت عالم ته وړاندی کړیدی نوهغه عالی جو هر چه او ی بادار انسانانو ته په‌ودیعت پری ایښی دی حکمت اوفکر دی ، که‌دا جو هر نه‌وی نوسعادت‌ته هم انتظار مه‌باسی .

عقل او فـکر دیوماشین په شان دی اوترهغه مها له پوری دا ماشین را کد او آرا م وی چه سړ ی له فـکره کـار وانخلی . نو هر کله چه دا ما شین (فـکر) په کـا ر پیل و کړی نود سعادت ا و کـا میا بی دیوه بلیږی .

اسراف داسان په طبیعت کښې ځای نیولی دی . و حشیان دا سی مسرف‌خلك‌ؤچه په‌دی عمل مشهور دی ځکه چه دوی له‌نړی څخه بالـکل بی خبره وو اوپه‌هیڅ‌شی نه پوهیدل له‌عدم فـکر او ا ند یښی څخه و و چه پخوانی انسانان داقتصاد او سیما په فـکر نه وو لوهیدلی ، ساده او بی آلایښه ژوند ئی تیراوه ، په ز ډ و کـالیو ئی عمرونه تیرول، په تیـا ره خونو کښې ئی ژوند کـاوه ا و د در یاب د کبـا نو په ښکـا ر به ئی ژوندتیراوه، حیوانان به‌ئی په ار ګیو وژل ، حیوا نان به ئی پسی آخیستل ترڅو چه به حیوانان ستړ ی کید ه بیا به‌نو دوی نیول .

څه موده ورو سته د دوی فـکر ترقی او انـکشاف کړی او په‌دی‌فکر کښې شول چه که دد برو څنډی او انجامونه تیره کړی آیا د نیزی کار به تری و اخیستی شی ؟ په دی فـکر کښې بریالی شول او وروسته ترهغه به‌ئی حیوانان په دی ذریعه‌وژل.

(نور بیا)

فن اسلامی در تونس

(۲)

و منبر ایـن جـا مـع یـکـی از بهترین منبرها است که صناعین اسلامی بوجود آورده اند. بنی اغلب مسجد زیتونهٔ تونس‌را تجدیدوتـکمیل نموده و در جمال‌فنی آن افزودند . این مسجد درشکل‌خودبصورت‌عمومی به مسجد قیروان شباهت‌دارد امـا از روی حجم ازآن کوچکتراست نماز جمعه درین مسجد جـامع بـا بهترین مظاهر صورت میگیرد‌منبر آن‌بامنابر دیگرمساجد اختلاف دارد‌چه درمنبر آن عرابه‌های کوچکی بدوستون آهنی نصب شده که‌بواسطهٔ آن بیك‌حجرهٔ کوچکی که‌مجاور‌محراب است داخل میشود ودرروزجمعه آن‌را ازحجرهٔ مذ کور بیرون می‌آورند و کمی قبل ازصلاة امام ازحجرهٔ خویش دریك مو کب کوچك که‌خدمهٔ مسجد در پیشروی آن حر کت میـکنند بـایك نظام مخصوص بیرون آمده‌درمحراب قرارمیگیرد‌چون‌وقت‌نمازفرامیرسد باعین نظـام به منبر میرود چو ن از خواندن خطبه فارغ میشود‌به‌محراب فرودآمده به‌امامت صلاة پیش میشود ودرمو کب اودوخادم بعدازخطبه باقی مانده منبر متحرك‌رابـاطاق مخصوصش داخل‌میکنند‌تابرای‌نماز گـذاران‌صفوف مرتب‌شود . بنی‌اغاب‌تنها به‌تجدید‌این دومسجداکتفاء نکرده بلـکه‌انشاآت دیگری هم به آن افزودند.مهمتر ین این انشا آت مسجد جا مع سوسه و مسجد(ابی‌فتانه) وحصارهای شهرهای ساحلی میباشد که‌بقایای آن تاامروز در سوسه وسفا کس موجود است رباط، سوسه وقصرالرباط ازبهترین رباط های اسلامی است از آنجمله رباط را برای این مقصد ساخته اند تا آن هائی که در راه دفاع وطن وجهاد فی سبیل‌الله حیات خودراوقف ساخته اند درآن اقامت کنند ونیز برای عبادت کنند گان مأ منی بوده وبرای ممالك اسلا می دعا نما یند . مهمتر ین اثری را که دراخیر این دوره باید تذ کر داد. حوض‌بزر گی است که بنی‌اغاب در قیروان انشاء کرده اند واین حوض که بنـام (فسقیة الاغالبه) یاد میشود قطر آن ۱۵۰متربوده وآبهای شیرین درآن جمع شده اهـالی قیر و ا ن از آن مینوشند .

دورهٔ‌سوم(۲۹۷-۳۶۲) :

درتونس درین دوره‌دولت‌فاطمی که اساساً بوا سطهٔ کمك بربر ها (نفوس اصلی این مملـکت) تشکیل‌شده بودبروی کار آمد. تونس درحقیقت‌در نظر فاطمی‌ها یك نقطهٔ اتصال دانسته میشد ومیخواستند بدین‌واسطه به‌مصر استیلا ء پیدا بـکنند واز وهلهٔ اول بدان چشم دوخته بودند ومیخواستند از مو قعیت جغرافیا ئی آن استفـاد کرده و آ ن را مر کـز تبلیغـات قرار بدهند .

مهمترین آ ثاریکه ازعـهـد فاطمی‌هادر تونس‌باقی مانده شهر (المهد یه)است ازطرز تاسیس این‌شهر معلوم میشود که مسلمین در انتخاب محل شهرها تـا چه اندازه عمیق و دور اندیش بودند . ابو عبیدالله ملقب به مهدی مؤسس این دولت همینکه درافریقا موقعیت خود را استوار ساخت‌درصدد تاسیس یك شهر عالی و مستحکم در مقابل دشمن بر آمده یك جزیرهٔ‌متصل به خشکه رادر آ نجا پیدا کرد که به‌شکل کف دست‌پیوسته‌به‌باز وشباهت داشت در همین جا نا مبر د ه شهر مطلوب خودرا تاسیس واسم خودرا بر آن اطلاق کرده وپای‌تخت قلمرو خود اتخاذ نمود ودر ساحل این شهر یك بندر گـاه بحری که‌یکی ازبهترین و مستحکم ترین بندر گـا ها بشما ر میرفت تاسیس نمود این‌بندر گـاه را بالای یك صخرهٔ به‌عرض هفتاد وپنج متر وطول یـکصد وبیست‌و شش متر تاسیس‌نمود که گنجایش سی سفینه را داشت وبعداز اینـکه از تا سیس این شهر فرا غت یافت مسجد جامع معروف خود را تاسیس نمود .

دورهٔ چهارم: (۳۶۲-۹۸۱ ه)

وقتیـکه معزالدین‌الله خلیفهٔ‌چهارم فاطمی‌تونس راترك گفته بمصر رفت حکومت تونس به خانوادهٔ(بنی‌زیری) از قبیلهٔ صنهاجهٔ بربری تعلق گرفت ومشهورترین حـکمداران این قبیله المعزبن‌بادیس است که در عهد او مملـکت تونس بدر جهٔ انتهای ترقی خود رسیده وزراعت وصناعت‌درآن ترقی کرده و بامنسوجات ابریشمی و پشمی و ظرو ف شیشه ئی و گـلی و مصنوعات معدنی وچوبی ‌خود مشهور گرد یده بود اما از ین آ ثار مقدار بسیار کم بد ست رسیده واز جملهٔ تنورمسی میباشد که درمسجدقیروان نصب شده و با سم معز بن با د یس مشهور است. سپس دروازهٔ کتابخانهٔ آن مسجد و احاطهٔ آنست که تمـا م این آ ثار به براعت و مهـارت آن عهد تونسی ها دلالت میکند . وقتیکه معز بن بادیس از اطاعت فا طمی ها بر آمده به خلفای عبا سی در بغداد اظهار و فا داری کرد المستنصربالله خلیفهٔ فاطمی درمصر انتقـام شدیدی از و گرفت یعنی عدهٔ زیاد جمـاعـات اعراب بنی هلال را که درشرق نیل سکو نت داشتند به تونس سوق داده وآنها در تونس انقلابات واغتشا شات برپا و درهرجا بی انتظامی را روی کـارآوردند واجانب درآن مملـکت چشم طمع دو خته وتونس‌خیلی بزودی درین نور مانها درشهرهای ساحلی‌و بین اعراب درجهات داخلی تقسیم شد وبعد ازمدت بسیار کم‌وقتیکه حکمران آخرین بنی صنهاجه ازموحدین‌مغرب معاو نت خوا ست در نتیجه بد ست مو حدین مزبور قرار گرفت و بعد ازان به مر کز شهرتونس نقل دا ده شد که تا امروزهم بهمین حیثیت‌باقی است یك شعبه دولت موحدین هم در تونس نشئت کرده است که بنام‌دولت حفصیه معروف بود ه و از د و لت موحدین جدا گرد یده وخیلی مدت درآن حکمرانی کردند. واین دولت هم‌درتعمیروترقی آن کوشید ه مسجد قیروان وزیتونه را تجدید نمو د .

(باقیدارد)

خر گندونه

یك تعداد اوراق انگلیسی در(٥)دلو بین‌جا دهٔ اندرابی و هو تل کـا بل مفقود شده کسانیکه یافته با شند به د کان نمبر ۲۲ جادهٔ شاهی آ ورده شیرینی بگیرند. (٥١٠) ١/٢